

U vezi s osnovnim principima primjenjivim u ovom slučaju, Evropski sud se, između ostalih, pozvao na presudu *Benitez Moriana i Iñigo Fernandez protiv Španije* (br. 36537/15 i 36539/15 od 9. marta 2021. godine, tač. 44–49).

Evropski sud je u presudi *Benitez Moriana i Iñigo Fernandez protiv Španije* utvrdio da je krivična osuda dvojice podnosilaca predstavki na osnovu „teške javne uvrede“ zbog objavljivanja kritike na odluku sudije u novinama predstavljala kršenje njihovog prava na slobodu izražavanja. Podnosioci predstavki kritizirali su odluku sudije u parnici između firme koja je tražila ekološku dozvolu i Općinskog vijeća koje je poništilo postupak za izdavanje dozvole. U njihovoj kritici navodi se da sudiji nedostaje kompetentnosti, znanja, interesa i nepristrasnosti. Također je detaljno opisano kako je sudija pokazao nedostatak interesa za tehnička pitanja, nepoznavanje sudske prakse, te je dovedena u pitanje njegova prosudba dokaza. Na osnovu toga, tužilac je pokrenuo krivični postupak protiv podnosilaca predstavki. Proglašeni su krivim za tešku javnu uvredu. Njihova osuda je potvrđena u žalbenom postupku. Ustavni sud je također odbio njihovu amparo žalbu. Evropski sud je u ovom predmetu utvrdio da miješanja u prava podnosilaca predstavki iz člana 10. nisu bila nužna u demokratskom društvu. Sud je obrazložio da je polje slobodne procjene države ograničeno javnim interesom uključenim u sadržaj pisma (ekološka pitanja, koja utječu na lokalno stanovništvo u ovom postupku, podižu nivo zaštite koja se mora dati slobodi izražavanja). Dakle, iako je bilo nužno zaštititi sudije od ličnih napada, jer su diskrecionom obavezom a zbog očuvanja funkcioniranja pravosuđa bile spriječene da odgovore, to nije mogla biti prepreka za izražavanje mišljenja o pitanjima od javnog interesa. Budući da je sudija bio dio „temeljne državne institucije“, bio je podložan širim granicama kritike. Nadalje, budući da su vrijednosni sudovi podnosilaca predstavki u pismu imali dovoljno činjeničnog osnova, oni su bili zaštićeni govor. Konačno, krivične kazne bile su nesrazmjerne zbog svoje prirode i težine te neizbježnog odvrćajućeg efekta na slobodu govora.

U ovoj presudi protiv Španije Sud se pozvao na presude *Axel Springer AG protiv Njemačke* (2012), *Bédat protiv Švicarske* (2016) i *Medžlis Islamske zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (VV, 2017) kako bi zaključio da napad na lični ugled mora imati određenu ozbiljnost da bi došlo do primjene člana 8. Konvencije.

U pogledu osnovnih principa u vezi s klevetom sudija, kao relevantni predmeti navedeni su *Miljević protiv Hrvatske* (presuda iz 2020, tačka 53) i *Morice protiv Francuske* (presuda VV iz 2015. godine, tačka 124. i dalje). Predmet *Morice protiv Francuske* odnosio se na krivičnu osudu advokata, donesenu na osnovu izvještaja iz medija, zbog saučesništva u klevetanju istražnih sudija koje su bile uklonjene iz istrage o smrti određenog sudije. Veliko vijeće je utvrdilo da je advokat izražavao svoje mišljenje na osnovu dovoljno činjenica, te da su njegovi komentari bili dio rasprave o pitanju od javnog interesa, odnosno o funkcioniranju pravnog sistema. Predmet *Miljević protiv Hrvatske* odnosio se na izjave koje je okrivljeni dao u krivičnom postupku. Evropski sud je u ovom predmetu utvrdio da je osudom podnosioca predstavke za klevetu zbog izjava koje je kao dio svoje odbrane dao u završnoj riječi povrijeđeno njegovo pravo na slobodu izražavanja. Osnovni principi izneseni u tač. 128–130. presude *Morice*, odnosno u tački 53. presude *Miljević* su sljedeći: kao garant pravde, kao osnovne vrijednosti u pravno uređenoj državi, sudska vlast mora uživati povjerenje javnosti ako želi biti uspješna u obavljanju svojih dužnosti. Stoga bi moglo biti potrebno to povjerenje zaštititi od izuzetno štetnih napada koji su, u suštini, neosnovani. Izraz „autoritet sudske vlasti“ iz člana 10. stav 2. Konvencije posebno uključuje predodžbu da su sudovi primjeren forum za rješavanje pravnih sporova i za utvrđivanje krivice ili nevinosti nekog lica za optužbu za krivično djelo te da ih šira javnost prihvata kao takve, kao i da šira javnost poštuje i ima povjerenja u sposobnost sudova da izvršavaju tu funkciju. U pitanju je povjerenje koje sudovi u demokratskom društvu moraju ulijevati ne samo optuženom, što se tiče krivičnog postupka, nego i široj javnosti.

Sudije koje su izdvojile mišljenje suprotno odluci u predmetu *Benitez Moriana i Iñigo Fernandez protiv Španije* razlikovale su ovaj predmet od predmeta *Morice protiv Francuske* zaključivši da ta dva predmeta nemaju sličnosti. Sudije su istakle da je u predmetu *Morice protiv Francuske* utvrđen činjenični osnov za izjavu, a okolnosti predmeta, ton izjave i potreba da se zaštiti autoritet pravosuđa razmotreni su u korist zaštite osporene izjave. Kako su sudije dalje istakle, u ovom predmetu podnosioci predstavke su omalovažili profesionalne sposobnosti sudije te pokrenuli lični napad na sudiju dovodeći u pitanje njegov integritet.